

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Pogromi

Što se ovamo od kraja rata dešava na području »pozitivnog« antisemitizma, to će trebati jednom da se obradi znanstveno istorijski i psihološki kao prilog poznavanju sadašnjice. Ima toga toliko, da zao udes našega naroda i ne izlazi iz lanca proganjanja, pa se već jedva stiže, da se sve zabilježi. Svi ti događaji proističu iz istoga izvora i njihova česta jednovremenost nije slučajna nego uzročna. Svi oni imaju svoj korijen u dubokoj jednoj atavističkoj mržnji, u kojoj se ispoljuje iskonska animálnost, koja traži da se izbjesni i iskali, pri čemu, u svome kuka-vičluku izabire žrtvom najnezaštićenije dijelove društva. Periodički javljaju nam uvijek vijesti iz raznih zemalja, da je sad tu, sad tamo započela hajka protiv Židova, da se uništavaju ljudski životi kao što se ruši kuća od karata. Cijele židovske općine ovako su iščezle, na stotine hiljada života je ubijeno i gubici naši iznašaju više no što je ijedan narod izgubio u kojem ratu.

Zadnjih dana izbili su opet nemiri u Rumunjskoj, tome starome leglu antisemitizma. U kratkom vremenskom periodu ponavljaju se ovi izgredi i izbijaju čas ovdje, čas na drugome mjestu, a da vlasti nisu u stanju, da u klici zapriječe sva ta krvoprolića. Studenti provaljuju u vozove i zlostavljaju židovske putnike, razbijaju židovske dućane i pljačkaju židovsku imovinu, sve to pod vidom nacionalne »časti i interesa«, u ime i na obranu »narodne kulture«. Od te su antisemitske najezde zaraženi i najviši instituti, što treba da služe kulturi, visoke škole. »Numerus clausus« idealni je zahtjev nacionalno »osviještene« omladine, koja smatra, da je sprečavanje širenja znanosti tekovina, koja je u interesu naroda. I nijedno sredstvo nije prenisko, ako misle da će njime postići cilj.

No iako je u Rumunjskoj antisemitizam endemičke pojave, ipak nam se čini, da bismo učinili krivo, kad bismo uzroke sadašnjem akutnom antisemitizmu tražili u istim motivima, koji su rukovodili vlasti i društvo u Rumunjskoj prije rata u njihovu antisemitizmu. Prije rata državna je vlast ignorujući berlinski ugovor učinila Židove ljudima bez državljanstva, a antisemitizam mase, koji je sporadično doveo do krvavih pogroma, bio je umjetno potpirivani posljedak agrarnog revolta seoskoga pučanstva protiv izrabljivačkih boljara, koji su tratili vrijeme i novac u Parizu, Nizzi i Montecarlu, dok je židov. zakupnik velikih posjeda bio dostizna žrtva uzbune neimućnika. Danas je to drukčije. Vijesti javljaju, da se seosko pu-

čanstvo nikako ne obazire, već da ostaje hladno, kad ga akademičari pozivaju na pogrome. Studenti, a na čelu im dva tri profesora, insceniraju zadnje pogrome, kojima je dosad palo žrtvom 12 mrtvih, studenti biju svoje židovske drugove i ubijaju Židove a pod ništavom izlikom, da Židovi ne daju lješine za anatomske institute! Pa tako oni kasapljenjem možda misle postati liferanti anatomskih instituta. Kojeg li rugla pod vidom intelektualstva! U stvari ovo je samo spoljašnji poticaj. Postoji jedna srednja evropska internacionalna centrala antisemitizma, kojoj je danas »duševni« centar u Njemačkoj, a najveća novčana potpora gosp. Henry Ford, izdavač falsifikata »Tajne cijonskih mudraca«. Dolar gospodina Forda krvnička je zarada i Hitlerovcima i Ludendorfovima i Horthyevcima i rumunjskim studentima. On stavlja u gibanje »intelektualne snage«, koje se obraćaju u klanje.

U Mađarskoj, gdje je za neko vrijeme »hrišćanski kurs« zatomio svoje krvološtvo, ostavljajući samo još strašnu uspomenu na zločinačka nedjela, kojima je inaugurirao svoju vlast, opet se javljaju novi znaci nacionalnog »aktiviteta«. I u ovoj zemlji, gdje je židovstvo nakon svih tih nečovječnosti gotovo sasvim pri-tajilo životni dah, gdje je ekonomski, socijalno i duševno gotovo sasvim uništeno. mađarski »cvijet« kulture ponosan je, što je »izvojštio« sebi numerus clausus za židovske djake — kako li im zavide na tome rumunjski drugovi! — ne zadovoljava se sa postignutim, već hoće i onome malome broju židovskih djaka da onemogući studij, napadajući ih na predavanjima i izbacivši ih silom iz kolega.

Pa i Austrija pošla bi tim kurzom, da nisu drugi faktori odmah na početku odlučno ustali protiv toga. Ako se nisu Židovi mogli staviti van zakona, ako usljed istupa švicarskih i drugih institucija nije došlo do numerus claususa, jer su ove institucije prijetile da će obustaviti potpore austrijskim znanstvenim i humanitarnim institucijama, koje su tu potporu trebale, ako ne prestanu sa »hackenkreuzlerskim« metodama, ipak je ostalo još veliko polje, na kojem se ispoljuje antisemitizam, ma i u kulturnoj formi nego što to biva u susjednim državama. Zakoni o zaštiti narodnih manjina jednostavno se mimoilaze, kad se radi o Židovima.

A treba li tek da poblize tumačimo rezultat izbora u Njemačkoj, koji znače jaki napredak nacionalnih antisemitskih stranaka?

I dok tako razvoj prilika u srednjoj Evropi, a djelomično i u sovjetskoj Rusiji, pokazuje smjer na desno i reakcija sve smjelije diže svoju glavu i omogućuje antisemitske izgrede, vidimo na zapadu Evrope protivni razvoj. Narodi su se ondje otresli ultranacionalnih elemenata nazadnjaka i poklanjaju svoje povjerenje ljudima slobodoumnijih i čovječnijih nazaranja. Tako u Engleskoj dolazi na vladu radnička partija, a izbori u Francuskoj oboriše Poincareu.

U časovima, kad se opet ispoljuje antisemitizam čina, dižemo svoj prosvjed protiv ovih varvarskih izgreda, protiv širenja mržnje, što se iskaljuje na jednome narodu, koji je svagdje u minoritetu. Dižemo svoj glas, da ga čuje prosvijećeno čovječanstvo, jer još nismo kraj svih zala i stradavanja izgubili vjeru, da će se ipak jednoga dana stišati uzbunkane strasti i svi ljudi u drugima vidjeti samo ljude, koji imaju isto tako pravo na život i opstanak. Ali isto tako vjerujemo, da će taj dan doći onda, kad sebi budemo zuali pribaviti respekt u cijelome svijetu, respekt, koji nije stečen silom oružja, već silom jedne čudoredne snage, koja nas goni, da krvareći iz stotinu rana, stavljamo svoje zadnje snage u službu obnovenoga pokreta, koji će ispaćenom lutalačkome narodu stvoriti njegovu narodnu domaju.

Kao što je misao istinskog demokratstva, i prema tome respekta pred čovjekom i individijem nikla na Zapadu, u Engleskoj i Francuskoj, tako je ona ubrzo stigla da uguši preuzetnost i prekomjernu ratom uzrokovanu mržnju i surove porive, koje su gušile dugotrajnom kulturom i civilizacijom stečenu slobodu misli napretka i čovječnosti. Što je istočno od tih zemalja, još nije prevladalo varvarstvo ratničkih i »viteških« horda. Ako se za stupanj kulture uzme mjerilom vaspitanost duše i srca, Njemačka je kao i mongoloidna Mađarska medju posljednjim narodima u pogledu kulture. Inače doista ne bi bilo shvatljivo, kako krojački pomoćnik Hittler uz Ludendorfa i Tirpitzu, uz one vayne gubitnike rata sa feldwebelskim mentalitetima mogoše da udare žig posljednjim izborima u Njemačkoj, mogoše da oduševljuju Njemačku svakidnevno za vojničke i monarhističke parade, dok malo zatim u Francuskoj pada Poincare, čije uporno traženje reparacija i stvarnih zaloga može da se razumije zbog golemih žrtava u novcu i životima francuskoga naroda. Pa ipak ta Francuska čak i prema toj Njemačkoj, koja je skrenula toliko na desno, da se dalje više i ne može, bira ljude sporazumljivanja,

koji će, u to vjerujemo, u zajednici sa vladom Macdonalda ufrti puteve novoj harmoniji svijeta. Ovako će se u toku vijekova preko varvarskih sredina sastati u ciljevima čovječanstva krajnji Zapad i krajnji Istok, gordi Britanac sa Indijom Ghandia. I tada će možda židovstvo moći da nadje oslonca u svojoj čežnji za mirom svijeta, taj naš narod, koji je po duši svojoj stavljen na raskršnicu između Istoka i Zapada. A mi, koji smo za vlade Poincare-a sve svoje uzdanje i simpatije dali vladi i narodu Velike Britanije imamo radosnu utjehu kad vidimo, da je nakon vlade prijatelja cionizma Ramsay Macdonalda i njegovih drugova došlo i u Francuskoj doba ljevičara, doba Aristide-a Brianda, onoga čovjeka, koji pripada kolu onih, što su iskreno prihvatili soluciju židovske Palestine.

I tako se u tmurnosti sadašnjice otvaraju svijetli vidici za budućnost.

Židovska bolnica

Miče se! Dne 5. o. mj. držao je 9. marta izabrani priprema odbor svoju sjednicu. Dođuše, dugo je trajalo, dok se odbor sastao, jer kad pomislimo, da je jedan liječnik-odbornik dne 24. veljače predložio u sjednici odbora Hevre Kadiše osnutak židovske bolnice, a već 9. marta, u sjednici vijeća, prijedlog je bio jednoglasno primljen, mogli smo očekivati, da će i predradnje u istom toku napredovati. Predsjednik općine istaknuo je, da ideja nije nova; u 18. broju »Židova« izašao je jedan, sa D. S. signirani članak, u kojem se primarnost ideje općini vindicira. Svakako stoji, da je Hevra Kadiša počela ozbiljnu akciju, i da imademo nadu, da će bolnica biti prije ili kasnije sagrađena. Ali što prije, to bolje!

Dakle, dole smo već došli. Sad moramo biti na čistu, kako velikoj bolnici kanimo postaviti temelj i kako ćemo bolnicu sagrađiti. Ne mogu tačno ustanoviti, koliko Židova, sada, ima u bolničkoj njezi, ali svakako manje nego bi to procentualno odgovaralo cijelom stanovništvu, jer Židovi uz današnje

prilike ne idu rado u bolnicu; jedan dio sigurno zato, jer ne mogu biti kašer prehranjeni. — U Jugoslaviji imade oko 65.000 židovskih žitelja, i na njih otpada u svemu samo jedna židovska bolnica u Subotici — čini mi se — sa 35 kreveta.

Glasnik ministarstva narodnog zdravlja izdao je god. 1923. poseban broj o bolnicama. Ovaj će mi poslužiti kao temelj za slijedeće brojke.

U Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju otpada na 1000 stanovnika 1.9 kreveta, a na sam grad Zagreb 4.52 kreveta.

U Srbiji i Crnoj Gori na 1000 stanovnika 1.2 kreveta, a za grad Beograd 13.4 kreveta. U Sloveniji na 1000 stanovnika 2.9 kreveta, za grad Ljubljanu 13.7 kreveta.

U Bosni i Hercegovini na 1000 stanovnika 1.13 kreveta, za grad Sarajevo 4.— kreveta.

U Dalmaciji na 1000 stanovnika 0.86 kreveta, za grad Dubrovnik 4.14, a za grad Šibenik 3 kreveta.

Prema ovim brojevima otpada na 1000 stanovnika 1.6 kreveta na temelju prosječnih brojaka za cijelu zemlju. (Za Bačku, Banat i Baranju otpadaju isto 1.6 kreveta na 1000 stanovnika.)

Uzmemo li prosječan broj od spomenutih gradova, na gradove otpadaju prosječno 7.13 kreveta na 1000 stanovnika.

To znači, da bismo za cijelo židovstvo morali imati najmanje 104 kreveta, prema prosječnom broju postojećih bolnica ($65 \times 1.6 = 104$). Ali budući da se židovstvo svojom inteligencijom mora brojiti u gradsko stanovništvo, pa u istinu u pretežnom broju i stanuje u gradovima, morali bismo prema tome imati 563 kreveta ($65 \times 7.13 = 563$). Moram spomenuti, da se za gradove računa na 1000 stanovnika 6 kreveta, a za cijelu zemlju po 2 kreveta, to bi iznosilo 393 kreveta, odnosno 130. — Za sam grad Zagreb, koji (sa okolinom) ima oko 11.000 židovskih žitelja, to bi značilo 78 kreveta, kad bi se uzeo faktični prosječni broj 7.13 za temelj.

Prema tome, kad bi se osnovala bolnica sa 80—100 kreveta, to bi po prilici odgova-

rano današnjim zahtjevima, uzevši temeljem cijelu zemlju, znači da sa manjom bolnicom ne smijemo računati.

Kakva je svota potrebna za izgradnju takove bolnice? Za novu bolnicu u Skoplju, sa šest odjeljenja i 300 kreveta, preliminirana je svota od 20,000.000 Din. To bi značilo za židovsku bolnicu 5,340.000 do 6,670.000 Din. Za klinike, koje mnogo više zahtijevaju, jer se za izobrazbu studenata mora mnogo više trošiti, na jedan krevet se računa do 100,000 Din.; prema tome bilo bi potrebno 8,000.000 do 10,000.000 Din. Ogromna svota, i ja sumnjam, da bi se ova svota mogla skoro skupiti među Židovima.

Moramo dakle tražiti drukčiji izlaz, ako kanimo provesti našu zamisao. Radi novčane krize došla bi u obzir jedna veća vila, koja bi bila smještena u jednom parku, da bismo imali mjesta za povećanje. No pitanje je, da li možemo takovu naći, a kad bismo je već dobili, da li će nam se dozvoliti, da takovu vilu preudesimo za bolnicu. Shodno bi bilo, da nadjemo jednu potpuno izoliranu zgradu, koja bi se dala urediti za ovu svrhu. Ali na žalost takove zgrade još nemamo.

Da li trebamo židovsku bolnicu? Mislim, da je činjenica, što je prijedlog bio jednoglasno primljen i što su općinari odmah darivanjem na to odgovorili, najbolji dokaz, da doista postoji potreba takove karitativne institucije. Trebamo bolnicu, jer liječenje kod kuće ne može se nikada tako pomno i savjesno provesti kao u bolnici, a imademo na žalost mnogo općinara, koji troškove liječenja kod kuće ne mogu podnositi, a osim toga igra važnu ulogu i činjenica, da samo u židovskoj bolnici bolesnici mogu biti kašer prehranjeni. Ako hoćemo bolnicu odmah otvoriti, moramo tražiti drugi izlaz, jer »dvostruko da, tko odmah da«.

Cijelo vrijeme, otkad se o židovskoj bolnici raspravlja, plediram i za polikliniku. Prijedlog je bio na sjednici vijeća Hevra Kadiše jednoglasno primljen. Da li trebamo polikliniku? Jest, jer trebamo mjesto, gdje će se ustanoviti, da li je potrebna bolnička njega, a trebamo i zato, jer imamo mnogo siroma-

Sefardski Židovi u velikom svijetu

Prigodom tridesetogodišnjice »La Benevolencije« u Sarajevu.

Piše dr. Lavoslav Šik, prvi potpredsjednik izraelitske bogoštovne općine u Zagrebu.

Davno je bilo nestalo samostalne židovske države i razoren velik hram u Jerusolimu, dok su Židovi u velikom rimskom carstvu bili potpuno ravnopravni državljani pa tako, kraj sve žalosti nad gubitkom narodne i državne samostalnosti, nisu ni u vršenju svog kulta, u gajenju nauke i znanosti, u državljskim dužnostima, ali ni u privredi ni u čemu bili zastupljeni ostalim građanima.

Opetovani pokušaji, da u krvavim ustancima opet dodju do svoje samostalne države, dokazuju nam tek, kako su i naši drevni predji nad svim materijalnim uspjesima cijenili svoju slobodu.

Uza svu protivštinu između kozmopolitske i tolerantne staro-grčke i latinske kulture te navodno ekskluzivnog strogo-vjerskog jevrejstva bilo je uvijek otmenih posrednika obaju svjetskih nazora — Josephus Flavius i Philo Aleksandrijski nijesu uzaludu napisali veličanstvena djela.

Židovski patrajarhi u Tiberiasu, rešgalutha u Suri i Pumpediti vršili su svoju vlast poput suverena, u Arabiji i u Aetio-piji bilo je samostalnih židovskih država. U to vrijeme nastala je ogromna kompilacija talmuda i dok su se u Palestini i u Babiloniji stvarale Mišna i Gemara, naši su sunarodnjaci jednako spremom i marljivošću sudjelovali pri stvaranju najtrajnijeg produkta, rimskog veleuma, najme rimskog prava.

Vremena su se naskoro promijenila. Kršćanstvo je pobijedilo i nauka o jedino spasavajućoj crkvi je tražila potpuno zastupljanje nevjernih Židova. Zaključci koncila suzili su sve više prava Jevreja.

Nastali su najokrutniji progoni.

Ipak se Židove nije htjelo posve uništiti, jer su prema nauci crkve bili potrebni, da budu vječiti spomen na riječi i pro-ročanstvu Isusa, ali trebalo je s njima postupati što okrutnije, njihov položaj morao je biti što žalosniji i odurniji, da vidi pravovjeran svijet katan božju već na ovom svijetu.

Kako je bio položaj Jevreja sve gori i gori, uzalud su se povukli sve dalje i dalje na istok, jer čim je kršćanstvo zavladao u njihovoj novoj postojbini, zaključci kon-

cila su i tu pogoršali njihov položaj, premda ne u istoj mjeri, kao u fanatički netolerantnoj Njemačkoj.

U to vrijeme bilo je u židovskom svijetu tek jedna jedina svijetla točka, a to je bilo židovstvo na iberiskom poluotoku, u Španiji, u Portugalu. Od razorenja Jerusolima pa sve do današnjeg dana nije židovstvo u nijednoj zemlji doživjelo takove periode sjaja i uspjeha, kao u ona sretna velika stoljeća na obalama Guadalquivira i Taja.

Jehuda ha Levi i Salomo ibn Gabirol, Hazdai ibn Šaprut i Moses Maimonides tek su pojedina imena, koja su se svojom slavom pronašala cijelim židovskim svijetom. Toledo i Barcelona, Saragosa i Granada, Cordova i Salamanca postala su Židovima uzvišena i sveta mjesta, kao nekoć ona učilišta ispod Karmela i kraj Jordana, te u medjuriječju Babilonije. I u onoj žalosti i tugi, nevolji i pogromu Židovi u Njemačkoj i Franceskoj, u Engleskoj i Italiji gledaju u zemlju Sefarad kao na nešto puno sreće i uzvišeno.

Tad su došli progoni: inkvizicija, došla je ona kobna godina 1492., kad su Jevreji morali ili zatajiti svoju vjeru, ili napustiti Španiju.

šnih djaka sveučilištaraca (u samoj židovskoj menzi prehranjuje se preko 200 sveučilištaraca), srednješkolaca (po prilici 500, od ovih cca 100 izvan Zagreba) i cca 140 pučkoškolaca, a o drugim siromašnim članovima naše općine ne ću ni da govorim. Klinika bi se, osim ovih potreba, mogla spojiti s dispanzerom i sa pregledom školske djece uopće, da bude naša pučka škola u svakom pogledu moderno i praktično vodjena. Da poliklinika mora biti tako namiještena, da bude lako dostiživa, to se razumije samo po sebi. I upravo zato moram se povratiti na početnu ideju, a ova jest, da bi se nekoliko soba Švarcovog doma upotrebljavalo za polikliničke svrhe, dok se ne podignu 2 do 3 Döckerove barake, koje bismo na reparacioni račun sigurno mogli dobiti u Beogradu.

Kad se pučanstvo na našu bolnicu navikne i kad steknemo dobar glas, uvjeren sam, da možemo očekivati, da ćemo mnogo lakše sakupiti potrebni kapital, da izgradimo prije spomenutu veliku bolnicu. Uzdržavanje takove privremene bolnice k tome bi mnogo manje stajalo, jer Švarcov dom već ima kuhinju za kašer prehranu. Priznajem, da bi takove barake mogle služiti samo oko 10 godina svojoj svrsi, i da podizanje barake takodjer stoji novaca, ali držim, da bismo to mogli prištedjeti, jer administrativni troškovi ne bi bili preveliki i jer bi zbog već postojeće kašer-kuhinje prehrana nas mnogo manje stajala.

U Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju prehrana stoji dnevno 10 Din. 50 p, sa drugim troškovima iznose ukupni troškovi po osobi za jedan dan 19.10 Din.

U Sloveniji prehrana 12 Din. 70 p., uopće 22.38 Din.; u Bosni i Hercegovini prehrana 10.46 Din, uopće 20.93 Din.; u Srbiji i Crnoj Gori prehrana 11.93 Din., uopće 19.26 Din.; u Banatu, Bačkoj i Baranji uopće 19.33 Din (prehrana nije posebice označena).

Ove brojke same po sebi govore, da moj optimizam nije pretjeran. U Švarcovom domu prehrana stoji danas 12.50 Din, a koliko uopće, nijesam mogao doznati.

Zadnjih dana govori se s obzirom na Švarcovu zakladu, koja je ostavljena za ne-

imućne i bolesne, da bi se mogao Švarcov dom izgraditi, t. j. podignuti II. kat. S time bi bilo svakako, za neko vrijeme, riješeno pitanje bolnice. Jedan je odbornik stalno zauzimao stanovište, da nam vlast ne može spriječiti uredjenje poliklinike i nekoliko kreveta u Švarcovu domu, ali ima gospode, koja su drugog mišljenja. Da se ovo pitanje pretrese i da se stvori konačna odluka, pripravnici odbor izabrao tri pododborna, t. j. financijski, gradjevni i liječnički. Skoro su već prošle tri nedjelje, ali pododborni još nijesu imali sjednicu. Zašto? Tko bi znao! I zato ovaj članak, da bi svaki od naših općinara imao prilike staviti svoje prijedloge i primjedbe. Jer samo saradnjom naših općinara i slogom možemo provesti našu ideju, da dobijemo židovsku polikliniku i bolnicu, da i mi imademo naš »Hekdiš«.

Zagreb, 21. svibnja 1924.

Dr. Segal.

Dr. H. E. Kaufmann

K njegovu 30. godišnjem jubileju.

27. o. mj. slavi dr. H. E. Kaufmann, rabin u Virovitici, svoj 30. godišnji rabinski jubilej, a u toj slavi učestvovat će ne samo njegova općina, već i svi, koji svečara poznaju. Jer sigurno svaki, koji je jednom upoznao ovoga odličnoga muža i uzornog rabina, mora da je postao njegovim štovateljem. Kao čovjek nadasve plemenit i dobar, pun ljubavi prema svakome, vazda je pripravan svakome pomoći i nesebično stavljati svoje sile u službu čovječanstva. Kao rabin on je vazda živio samo svome zvanju, posvećujući svoje slobodne časove studiju. Kao Židov on ponosno, jedan od prvih između svih rabina naše kraljevine, ispovijeda svoju pripadnost obnovnome pokretu, te je u propovjedima, govorima i člancima propagirao tu ideju.

Dr. H. E. Kaufmann jedan je od onih rijetkih idealista, koji nemaju smisla i nemare za dobra ovoga svijeta, već žive zasebnim svojim životom posvećen ispunjanju njihova ideala. A njegov je ideal židovstvo i njemu je vjerno služio. Već u ranoj mladosti pripravo se na to i upijao je svim žarom svog velikoga oduševljenja židovsku nauku, te je neizmjernom marljivošću i ustrajnosti stekao bogato talmudističko, a poslije i opće znanje. Uz to je značajno za njegovu meku i čistu dušu, da je pored stroge židovske nauke, njegovo srce imalo puno topline za čistu i plemenitu mistiku hazidizma. Čedan i skroman prolazi kroz život

nemajući nikakvih drugih želja, nikakvih ambicija, do li usavršavati se u svojoj nauci i vjerno i savjesno ispunjavati svoju dužnost. I za to je stekao tako velik broj prijatelja i štovatelja, koji će mu se javiti k njegovoj slavi, za to mu priredjuje ne samo njegova općina već i nežidovsko pučanstvo grada Virovitice svečanost, protiv koje se on u svojoj nutarnosti sigurno buni, jer svaka vanjska manifestacija, jer sve što ima vid slave i časti, njemu je tuđe. Kao čovjek i Židov izivljava se jedino u tihim djelima dobroćinstva i ljubavi što no ostaju nezapažena za veliku javnost i u radu za svoj narod i njegovu bolju budućnost.

Povodom slave našega svečara želimo u kratkim crtama da prikazemo njegov znanstveni rad. Već kao mlad student filozofije napisao je 1889. prvu svoju raspravu: »Der hebräische und griechische Gottesgedanke«. Ubrzo svratio je na sebe pažnju slavnoga bečkoga propovjednika, dra Adolfa Jellineka, koji mu još prije svršenih nauka pribavlja propovjedničko mjesto u Beču. U to vrijeme dr. Kaufmann kopira mnoge sredovječne rukopise mističkoga sadržaja, koje je kasnije izdao dr. Jellinek. 1891. nastavlja svoje nauke u Münchenu (kod Hommela, Hertlinga, Stumpfa i dr.) a onda u Giessenu, gdje je 3. kolovoza 1893. promoviran na čast doktora filozofije. Iste godine vraća se u Beč da se pripravlja za rabinski ispit na Bet hamidrašu, kojim tada upravljahu znameniti učenjaci Weiss (autor epohalne knjige »Dor dor vedoršav t. j. povijest židovske predaje) i lektor Friedmann (Meir Isch Schalom). Weiss mu je izdao jednu sjajnu rabinsku diplomu. U ovih trideset godina razvio je dr. Kaufmann obilan književni rad, te objelodanio u raznim znanstvenim časopisima preko 500 rasprava, a gotovo isto toliko ocjena znanstvenih knjiga. Najvažnije su mu naučne rasprave izdane u obliku knjiga: »Die sittlich religiöse und soziale Stellung des Weibes im Judentum«, »Die Anwendung des Buches Hiob in der rabbinischen Hagada«, »Philosophisches in der Kabbala«, »Moses Kordoveros metaphysisches System in der Kabbala«, »Die Alleinheitslehre der Metaphysik in der Kabbala«, »Auffassung der Unsterblichkeitslehre im Judentum und der Lehre Jesu« i »Vorlesungen und Essays«, u kojima opisuje svoje palestinsko putovanje u godini 1905.

I tako je taj skromni čovjek u skromnome mjestancu širinom svoga duha kružio prostranim poljanama znanja, nošen patosom biblijsko-židovskoga etosa umckšanoga mekoćom židovske mistike, koja nalazi radosti i nalaže radost i ondje, gdje kruta zbilja ogorčuje obične ljude. Neka mu ta lijepa vedrina, koje je puna njegova naivno-čista duša, i dalje bude krilo poleta, koje će ga nositi u njegove nadljudske sfere, kao dosad u vječne harmonije njegova Boga, kome služi srcem i djelima pravom hasidičkom »Kavānom«.

Užas i zdvojnost zahvate Židove cijelog svijeta. Ali oni, koji su došli kao egzulantni sa iberskog poluotoka nijesu bili zdvojni bijednici, izgubljeni ljudi.

Kud god su došli španjolski i portugalski Jevreji, donijeli su sobom neko dostojanstvo, neki ugled i samosvijest, koju su Jevreji u tisućljećima zapostavljanja, u progonima i getu zaboravili bili.

Gdje su se sefardski Jevreji bili nastanili, podigao se je položaj i ugled cijelog židovstva.

Ljudi velikih koncepcija, na visini savremene naobrazbe i kulture, a vjerno odani svom narodu i svojoj vjeri. Njihova povorka nije prestala; iza decemija i čak iza stoljeća došli su preko Pireneja opet novi došljaci, koji su se u novome kraju iznova priznali Židovima. Čim se koja španjolska ili portugalska ladja usidрила u luci amsterdamskoj, hamburškoj, dubrovačkoj ili solunskoj, najednom se ispoljiše iz tih dominikanaca i jezuita, plemića i časnika, poslanika i brodarka, granda i nobila Židovi.

Ne samo kršćanski svijet već i sami aškenaski Židovi morali su osjećati, kolika je snaga u tom jevrejstvu, kad ljudi, koji su živjeli u sjaju maurske kulture,

moći i ugleda, koji su odgojeni kroz generacije u kršćanstvu, sve to ostavljaju, da mogu biti opet Židovi.

To je ona snaga, ona energija, koju za naše jevrejstvo znače Sefardi, pa zato i svi židovski naučenjaci tako zanosno govore o njima.

Nije još pisana povijest Sefarda po cijelom svijetu. Ali sad kad bosanski Sefardi slave svoje veliko slavlje, neka budu iznesene neke crtice o slavnim predjama.

Centar sefardskih Jevreja bio je u Amsterdamu, tom holandijskom Jerusolimu. Tu su bile najoštrije, najžešće borbe jer nekoji su to židovstvo, koje su spasili iz grozota inkvizicije, za koje su im najmiliji rođaci bili žrtvovali svoj život, htjeli spasiti i čuvati najrigoroznijim ograda, dok su drugi razabrali, da je to židovstvo tako jako, tako vječno, da će nadvladati sve te progone pa je njegova jakost baš u potpunoj slobodi nauke i vjere. Tako su bile u toj općini zastupane sve struje od Isaka Uriela do Baruha Spinoze. Ali usprkos svih unutarnjih trzavica blagotvorne posljedice rada holandskih Sefarda od jedinstvene su važnosti za sav Izrael.

Iz Holandije digao se glas Manase ben Izraela, čije »Vindiciae Judaeorum« nijesu Jevrejima omogućile samo ponovni dolazak u Englesku, već su znatno doprinijele cijelom raspoloženju engleskog naroda prema Jakobovoj djeci »The Holy Land for the Holy People«, rekao je već Oliver Cromwell i vrlo je pravedno, što Nahum Sokolov Manasa ben Izraela prikazuje prvim pretečom ideje židovskog nacionalizma.

Iz Holandije došli su Židovi u Ameriku. Pa i ako je kasnije usljed poraza Holandeza nestalo kahal kadoš — svete općine — u Recife kraj Pernambuco, nastale su ugledne sefardske općine u Surinamu i na Antilama, a i u Ujedinjenim državama Sjeverne Amerike prve su jevrejske općine bile sefardske.

U Njemačkoj, napose u Hamburgu, dolazak portugalskih Jevreja znači novu notu.

Uzalud rogovorenje nekih netolerantnih pastora, koji nikako ne mogu shvatiti, kako smiju kršćani — kao onaj veleugledni sedamdesetgodišnji starac Diego Teixeira de Mattas, preći javno na židovsku

K 30-godišnjem jubileju „La Benevolencia“

Povodom proslave 30-godišnjega jubileja opstanka i blagotvornog djelovanja društva »La Benevolencia« upravio je Radni Odbor S. C. J. društvu ovaj dopis:

Uglednom društvu

La Benevolencia,

Sarajevo.

K slavi Vaše tridesetgodišnjice, na kojoj će naš Savez zastupati njegov podpredsjednik g. dr. Moric Levi i član odbora g. Šime Spitzer, te Vam i lično isporučili naše čestitke, častimo se i ovim putem izraziti Vam svoje najtoplije želje za uspjeh i napredak rada Vašega društva.

Vršeći punih trideset godina jedan blagoslovan rad, koji ni dojako nije bio tek filantropski, već je pokazivao, da uprave Vašega društva imaju shvaćanja za socijalnu misiju oko pripremanja i stvaranja egzistencija konstruktivnim sopstvenim radom nadijeljenih, Vaše društvo pokazuje danas, da u tome pravcu hoće ne samo da nastavi, već da baš toj strani svoga rada posveti još veću pažnju.

U tome vidimo jednu radosnu pojavu. Čuvajući najbolje tradicije našega naroda Vaše društvo vodi računa o savremenim zadacima socijalno političkim, pa i u tome u stvari ostaje vjerno jednom plemenitom konzervativizmu, saradjujući, u svome okviru, oko napretka naroda, koji zavisi o pomaganju njegove mladeži u svakoj ćeliji narodnoga organizma na način, koji ne ponizuje, nego jača ponos i samosvijest onih, koji s Vašom pomoći poslažu neovisni ljudi.

Uz to mi vidimo u Vašem društvu najjače ognjište židovskoga elementa u Bosni, u čemu će Vaše društvo za cijelo značiti u budućnosti još više, kad mu uspije okupiti cijelo židovstvo u Bosni.

S radošću smo razabrali, da uzimate svoj jubilej povodom za raspravljanje o jednoj široj organizaciji društava u našoj Kraljevini u

cilju ostvarivanja izvjesnih socijalnih i kulturnih zadataka, za koje sile pojedinih društava ne bi bile dostatne.

Videći tako u Vašem društvu dragocijena činioca za uzdržavanje i obnovu našega plemena u duhu njegovih najboljih tradicija, mi Vam od srca čestitamo, radujući se s Vama u rijetkoj slavi, koja će okupiti u duhu sav svijesni dio Židova u našoj Kraljevini.

Molimo da izvolite primiti izraz našega osobitoga štovanja te se bilježimo

sa židovskim pozdravom

za Savez Cijonista Jugoslavije:

Dr. Licht m. p.

Dr. Singer m. p.

Palestina i Transjordamija

Odgovor, što ga je u House of Lords dao državni podsekretar za kolonije lord Arnold, važan je kao izjava sadanje vlade o njenoj politici u Palestini. Odgovor je u glavnome po nas povoljan. Ministar je naglasio, da se sadanja vlada s prijašnjim vladama identificira u tome, da se obveze spram Židova i Arapa moraju doslovce da izvrše. Ministar se nadalje ogradio protiv izraza u stavljenom upitu, koji govori o nekoj »cijonističkoj tiraniji« u Palestini, jer očito ide za demagoškim ciljem, da upliviše na neupućenog čitača. Potpuno se slažemo s lordom Arnoldom u tome, da se Palestinom ima vladati na osnovi pravednosti. Cijonisti su opetovano naglasili, da nemaju nikakove namjere, da u Palestini što god urade, što bi bilo na štetu današnjih njenih stanovnika. Jedino je, što tražimo, slobodu razvitka i pomoć vlade, koja mora da spozna, da za obnovu zemlje rad i kapital pretežnim dijelom doprinajaju Židovi. Bez židovske energije i sredstava bila bi zemlja još i danas pustinja. Bez obzira na obveze, preuzete u mandatu, dužna je svaka vlada, da u interesu same zemlje, kojom upravlja, u prvom redu računa s onim grupama pučanstva, koje idu za podignućem gospodar-

stva i kulture. Ali i mimo toga ima mandat jasnu odredbu »da se imaju stvoriti takovi politički, ekonomski i administrativni preduvjeti, koji će zajamčiti ostvarenje žid. narodne domaje«. I mi smatramo, da je samo to obveza vlade, koja još nije u punoj mjeri izvršena. Ne ćemo nikakove »cijonističke tiranije«, no zahtjevamo, da se pojmi pravednosti spram nas lojalnije shvaća.

Drugi se dio odgovora odnašao na Transjordaniju. I to je vanredno važno pitanje, u kojem je cijonistički pokret zainteresovan. Nesumnjivo je, da treba visoko cijeliti prednosti, koje donša politička separacija obih dijelova Palestine, jer time prestaju upadi beduinskih razbojnika u Palestinu. No sve to ne mijenja na činjenici, da Palestina istočno i zapadno od Jordana sačinjava ekonomsku cjelinu. Industrijalno razvijena Palestina ne može da živi bez Transjordanije kao zaledja. Zbog toga i mi Židovi želimo, da se prilike u Transjordaniji srede, kako bi se omogućila gospodarska kooperacija obiju zemalja. Uvjereni smo pače, da će židovska inteligencija i poduzetnost potpomoći arapsku vladu kod sredjivanja i razvitka zemlje. Ovim međusobnim pomaganjem doprinjelo bi se mnogo, da dodje do sporazuma i harmoničke saradnje izmedju židovskog i arapskog življa. Jasno je da ovakovoj saradnji ne smiju biti uzrokom imperijalistički motivi. U tome mogu se Arapi u Židove više pouzdati, nego u ikoji drugi narod svijeta, jer Židovi nemaju prilike da zastupaju bilo kakove imperijalističke interese.

Židovi Jugoslavije! Darujte obilne priloge za osnutak jugoslaven- ske halučke farme u Erec Israelu!

vjeru, senat nikako ne pušta, da bi se ravnopravnost tih Sefarda s kršćanima krnjila. Znadu mudri Hanzeati, od kakve su važnosti Semova djeca za procvat grada i da im pružaju u susjednoj Altoni najveće pogodnosti, samo da bi se tamo nastanili. Borba oko ravnopravnosti Židova u Njemačkoj bila je uvijek vrlo olakšana time, što se je na korist jevrejske sefardske općine u Hamburgu za općenitost moglo pokazati.

U Beču živio je Don Diego Aguilar. Pojava ovog uglednog Sefarda silno je povoljno djelovalo na cijelu židovsku općinu. Možda maleni brojem, ali od silne važnosti, bili su Sefardi u Poljskoj — kao liječnici kao naučenjaci, kao rabini i trgovci, napose u svojoj koloniji u Zamošću.

Čak u Rusiji, koja je svoja vrata onda bila čvrsto zatvorila ostalim Židovima, Sefardi su našli pristupa, a kad je carica Elizabeta Petrovna zaključila, da se učnog liječnika Antonija Nunes Riberio Sanchez isključi iz listine članova akademije, jer je ostavio kršćanstvo i vratio se k židovstvu, rekao je glasoviti matematičar Euler ironički, da on sumnja u porast slave akademije kraj ovakovih mjera.

Treba li govoriti o Sefardima na istoku?

Don Izak Abrananel bio je već kao neke vrsti knez Izraela u egzilu, a Don Jose Nasi posljednji je, sve do naših dana, uskrisio nadu o židovskom suverenitetu i o židovskoj državi.

Sefardski Jevreji su kroz ova četiri stoljeća dika i ponos sveg židovstva. Svi naši pokreti našli su svoje najzanositije, najustrajnije pobornike med tim sinovima Juga. Sefardi su veliki kabalisti kao i stvaraooci šulhan aruha, Sefard je fantast Sabatai Cevi i mističar Molho. Sefard je zemunski rabin Alkalay, koji ponovno u »Kol kore« raspravlja o kolonizaciji Palestine.

Sefardi jesu najsvjetlije ličnosti u povjesnici Jevreja na slavenskom jugu.

Didak Pirrho, glasoviti humanista, dika i ponos starog Dubrovnika, vršnjak Mavra Vetranića Čavčića, Nikole Gučetića i Dinka Zlatarića, a učitelj Ivana Gundulića.

Amatus Lusitanus, najznamenitiji liječnik svog doba, čuven kao pisac i filozof.

Daniel Rodriguer, najveći najgenialniji trgovac splitski — i tako ta listina u Dalmaciji i u Bosni, u Srbiji i Macedoniji ide do današnjeg dana.

Slave knjige sefardske Jevreje, slavi ih i riječ i pjesma, pa slavimo i mi slavje »Benevolencije«.

Bosanski sefardi osnovali su to društvo i ono je umjelo, da sinovima i kćerima iz dalekog Sefarada, koje je sudbina donijela na obale Bosne i Vardara, Save i Neretve, Drine i Une, omogućiti nauke i naobrazbu.

Ali »La Benevolencia« nije nikada precijenila zapadno-evropejsku nauku, već je u djeci istoka i juga znala probuditi i uzdržati samosvijest naše pramajke Azije.

U ponositom Saraj-gradu, gdje se stječe nadobudna, samosvijesna slavenska riječ, gdje su tradicije Nemanjića i Horvatinića, hercega Stjepana i kralja Tvrtka, a opet se nadje duboka mudrost arapskoislamska, znala je »La Benevolencia« ušćuvati i jevrejsku kulturu.

Ti su sefardski Jevreji iz Sarajeva došli zadnjih godina u Zagreb te su na čast našoj općini. Čuvaju oni svoj ritus i svoje običaje, gaje svoj jezik i svoju predaju, nu kad se radi o općoj jevrejskoj stvari, o napretku i procvatu, onda se oni ne dijele, onda su oni prvi med prvima.

Svečanost »La Benevolencije« dala mi je pobudu za ovaj letimični pregled, koji završavam riječima: »La Benevolencia« hedad!

Keren Hajesod

rijeku, gdje su se utopili, jer im nitko nije htio pri-
teći u pomoć. Liberalni sveučilišni profesor Jor-

godinama zbog raznih prilika bilo prostorno ra-
stavljeno od sjedišta cionističkog vodstva. Ako-

B I O G R A F S K A D A T A O U S I Š K I N U

- 1863 rodio se u Dubrovni u guberniji Mohilevskoj u Rusiji. Odgojen je u Moskvi gdje je svršio visoku tehničku školu i dobio diplomu inženjera.
- 1882 osnovao je društvo Hoveve Cion u Moskvi.
- 1887 delegiran je iz Moskve na 2 konferenciju Hoveve Ciona u Druzniku u Litavskoj.
- 1889 pridružio se ordenu Bne Moše stvorenu po Ahad Haamu. Sudjeluje u radu sveruske organizacije Hoveve Ciona za palestinski rad.
- 1892 se oženio i putuje prvom puta u Palestinu zajedno sa Ahad Haamom. Nakon povratka nastanio se u Jekaterinoslavu gdje je ostao do 1906.
- 1896 susreće Herzla u Beču i posjeti baruna Ed. Rothschilda u Parizu. Herzl ga zamoli za potporu u vezi sa 1. cion. kongresom. Usiškin se stavi na stranu Herzla.
- 1897 postaje član prezidija 1 kongresa u Baselu.
- 1898 i 9 radi aktivno na II i III kongresu u Baselu, naročito u organizaciji za židovsku kolonijalnu banku.
- 1900 i 1901 sudjeluje na IV i V kongresu te se zauzima za kulturni rad u Palestini.
- 1902 saradjuje u pretsjedništvu I javne konferencije ruskih cionista.
- 1903 putuje po drugi puta u Palestinu te organizira hebrejske učitelje i izradi plan za reprezentacionu korporaciju palestinskog židovstva. Protestira protiv odluke kongresa da se šalje komisija u Ugandu radi naselenja Židova umjesto Palestine.
- 1904 protestira na kongresu protiv projekta Ugande.
- 1905 publicira svoj program za praktički rad u Palestini. Ulazi u Egzekutivu Cion. organizacije zajedno sa Wolfsomom, Karmorekom i drugima.
- 1907-1910 većinom je u opoziciji, jer traži pojačani praktički rad u Palestini. Predlaže da se stvori agrarna banka za židovsku kolonizaciju.
- 1912-1913 posjećuje Usiškim po treći puta Palestinu. XI kongres stoji sasvim pod utjecajem politike praktičkoga rada koju zastupa Usiškin. Usiškin i dr. Weizmann predlažu osnutak Hebrejske univerze u Jerusolimu.
- 1914-1918 stoji Usiškin u uskoj vezi preko biroa Cion. organizacije u Kopenhagenu, sa svim dijelovima Cion. organizacije u svijetu. Osniva veliku nacionalnu organizaciju ukrajinskih Židova i bude izabran kao pretsjednik ove organizacije u novembru 1918.
- 1919 posjećuje Usiškin Englesku i Francusku i govori zajedno sa Weizmannom i Sokolovom na Kirovnom konferenciji u Parizu. Odlazi u Palestinu kao pretsjednik cionističke komisije /Pal. egzekutiva/.
- 1920 postaje član Egzekutive i pretsjednik Direktorija Keren kajemeta.
- 1921 kupi Emek Jezreel najveće djelo Keren kajemeta poslije rata. Posjeti Ameriku zajedno sa Weizmannom i Einsteinom za Keren hajesod.
- 1923 resignira kao član Cionističke Egzekutive radi nesloge sa Weizmannom politikom i koncentrirao se posvema za rad Keren kajemeta.
- 1924/5 posjetio je Evropske države te imade ogroman uspjeh za Kkl.
- 1927 posjeti Kanadu i provodi akciju za otkup 48.000 dunama u saronskoj dolini za intenzivnu kolonizaciju.
- 1928 kupuje zemljište Hajfa Bay

Kako beogradska »Politika« javlja, nastavlja u glasilu »Haolam« piše:

se u Oluju antisemitski izgledi. Antisemite napadaju židovske studente. Jučer su dvojicu bacili u

»Haolema« započela je nova epoha. U prošlim je

industriji, 3 posto neizučeni radnici u gradnjama i sličnim poduzećima, 30 posto bez određenog zanimanja.

Keren Hajesod

Keren Hajesod sabrao je u Americi dosada preko 5 milijuna dolara. Kako blagajnik američkog K. H., g. H. Couheim, javlja, sabrao je K. H. u Americi od svog osnutka preko 5 milijuna dolara. Iskaz do 30. aprila iskazuje 4,995.140.95 dolara. Kad se je dr. Weizmann povratio iz Chicaga, donio je ček od 75.000 dolara, koji mu je ondje na banketu predan. Time su ukupni primici K. H. u Americi dosegli 5.070.140 dolara.

Mr. Couheim naglašava, da je taj rekord tek početak rada, koji se ima izvršiti. Do sredine juna očekuje se još 500.000 dolara u gotovom od kampanje, koja je sada u toku. Očekuje se, da će skupština u Newyorku, na kojoj je glavni govornik rabin A. H. Silver, ukupnu svotu znatno uvećati.

»Američki Židovi«, kaže Mr. Couheim, »ne vide u ovih 5 milijuna dolara samo novac. Znađu oni, što se sve ovim novcem stvorilo: 41 kolonija, školstvo sa 131 školom i 13.000 učenika, halučke grupe, što opet dolaze u zemlju, hipotekarna banka, zajmovi za gradnju kuća i mnoga druga poduzeća. Potrebno je, da svaki Židov misli na to, da je sve to tek početak, da su za daljnje useljivanje i kolonizaciju potrebne još veće svote. Uvjeren sam, da će američki Židovi, kad na sve to pomisle, s pomnoženošću energijom nastaviti rad, kako da se dovrši najveće židovsko djelo povjesnice.«

Keren Hajesod u Južnoj Africi. Po prvi puta u povijesti južnoafričkog Židovstva organizovale su i židovske žene ove zemlje kampanju za Keren Hajesod. Poticaj za ovu kampanju dao je dr. A. Goldstein na jednoj skupštini johanesburških Židova. Mnoge su se dame prijavile kao dobrovoljne sabiračice. Dosada je sabrano 1.600 funti.

Keren Hajesod u Poljskoj. Zbog velike akcije, koja je u Poljskoj prošle zime provedena, povećali su se primici K. H. Prošlih mjeseca postignuto je nekoliko desetaka tisuća novih deklaracija, a stare su ubrane. Naročiti delegati pohodili su preko 150 većih gradova, u kojima su proveli K. H. rad. Kod ovog rada učestvovali su najprominentnije ličnosti poljskog Židovstva. U velikoj je mjeri potpomognuo akciju poznati pjesnik L. Jaffe iz Jerusolima. Za svog boravka u Poljskoj pohodio je sve velike židovske općine. Svagdje su ga dočekali s velikim oduševljenjem. Uspjelo mu je, da rad dovede u novi tok.

Kako su izbori židovske općine u kongresnoj Poljskoj apsorbirali sav interes, zaključio je direktorij K. H., da rad ograniči na Voliniju i Bialostok, gdje općinskih izbora nema. Delegati K. H. posjetit će sva mjesta.

Na osnovu posebnog sporazuma pošla su u zapadnu Galiciju 2 posebna delegata varšavskog K. H., da ondje intenziviraju K. H. rad. Posjetili su već Rzeszov i Tarnov.

13. maja održana je Pinsku okružna konferencija, kod koje je učestvovao i Leib Joffe.

Keren Hajesod u Luksemburgu. Delegat glavnog biroa K. H., dr. H. Kohn, posjetio je prigodom svog putovanja Alzaciju i Luksemburg. Pred jednom skupštinom u hramu govorio je o renesansi u Palestini. Skupštini je predsjedao predsjednik izraelskog konzistorija za Luksemburg i predsjednik advokatske komore. Na veće govorio je dr. Kohn u Cercle Israélite Liberaire o azijskoj revoluciji i Židovstvu. Idućeg dana započela je K. H. kampanja, na kojoj je istog dana sabrano 6550 franaka. Nakon otputovanja dra Kohna nastavio je akciju lokalni odbor. Obzirom na raspoloženje, koje je u maloj židovskoj općini Luksemburga za boravka dra Kohna nastalo, može se očekivati vrlo povoljan rezultat.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Antisemitski izgedi u Erdelju. Kako »Az Est« iz Erdelja javlja, došlo je za vrijeme narodne svečanosti u Balaszialvi do krvavih izgeda protiv Židova. Studenti napali su jedan vlak, pretražili odjele, i gdje bi našli kojeg Židova, inzultirali bi ga. Jednom čovjeku prerezali su vrat, dok su mnoge židovske putnike bacili kroz prozore jurećeg vlaka. Uz prugu našli su mnoge žid. putnike s polomljenim kostima, od tih su dvojica već izdahnuili. Studenti htjeli su napasti i ključki brzi voz, no u tome ih je spriječila policija.

Kako beogradska »Politika« javlja, nastavlja se u Cluju antisemitski izgedi. Antisemite napadaju židovske studente. Jučer su dvojicu bacili u

rijeku, gdje su se utopili, jer im nitko nije htio priteći u pomoć. Liberalni sveučilišni profesor Jorga izjavio je, da zbog ovih izgeda prekida svoga predavanja.

Antisemitski kravali na budimpeštanskoj univerziji. Jučer je došlo na univerziti do velikih antisemitskih izgeda. Antisemitski studenti, koji su bliski udruženju »Madžara, koji se bude«, u anatomskom su kolegiju prof. Bugarskog digli graju povcima: »Istucite Židove! Dajte nam židovske lješine!« Arijski studenti već dulje vrijeme provadjaju akciju, da se za anatomska predavanja pripreve židovske lješine.

Predavač pozvao je studente, da se umire, te je osobno četvoricu židovskih studenata izveo na stražnja vrata iz zgrade, da ih zaštiti od inzulta.

Sveučilišne su vlasti navodno poduzele mjere, da se ovakovi skandali u buduću u predavaonicama zapriječe.

Weizmannov povratak. Dr. Weizmann vratio se iz Amerike u London. Vraća se nakon pola godine teškog i napornog rada. Preduzeo je sebi, da najveći i najvažniji kompleks židovskog naroda predobije za saradnju kod izgradnje naše narodne budućnosti. Po treći puta bio je u Americi, a osim njega bili su još, Sokolov, Šmarja Levin, Usiškin, Žabotinski i drugi. Svi su ovi nastojali, da usade židovski duh, židovski osjećaj odgovornosti, židovske nade u srca američkih Židova. Weizmannovi govori u Americi najdragocijeniji su dokumenti pokreta za našu nacionalnu renesansu. Zadaća je ovo nezahvalna, jer su se židovske vodje vječito morale boriti s nerazumijevanjem, tvrdoglavosti i tromosti srca, te su u toj borbi i prečesto narušili svoje zdravlje i mir. Weizmann je našao odziva. Uspjelo mu je, da cionizam usadi u srca američkih Židova, čak i onih, koji su se već davno rastali sa svojim narodom. Uvjereni smo, da će američko Židovstvo od sada biti svijesno svoje historičke dužnosti, i da će više poraditi za Palestinu, nego dosada. Znamo, da će rad samo polagano dozrijevati, da su pretjerane nade velika pogriješka, jer je potreban još dugotrajni odgoj, kako da se američko židovstvo veže uz cionističku stvar.

Oba su konkretna rezultata Weizmannovog putovanja, ne uzev u obzir uspjeha Keren Hajesoda, osnutak palestinske Investment Company i pripreve za učestvovanje američkih Židova u Jewish Agency. Oba ova rezultata bit će samo onda plodonosna, ako će cionistički pokret biti tako jak, da cijelome radu dade obilježje i smjernice. Tko je iz Weizmannova uspjeha u Americi zaključio, da će cionisti sada imati manje posla, ljueto se prevario. Uspjesi u Americi ne umanjuju našu odgovornost, već je nasuprot uvećavaju. Weizmann pako nakon teškog i napornog rada najsrdačnije pozdravljamo. Nadajmo se, da će se nakon zbilja zasluženog odmora, uvećanim povjerenjem dati na rješavanje zadaća, koje čekaju cionističku organizaciju.

Usiškin u Evropi. Usiškin ostavio je Palestinu i poduzeo je po Evropi u korist Keren Kajemeta agitaciono putovanje. Keren Kajemet služi misli, koja je svakome cionistu vrijednija od bilo koje, a to je kupnja palestinskog zemljišta kao narodnog dobra. Usiškin radi već 40 godina za K. K. L. i kupnju zemljišta. U času kad Narodnom Fondu ne dostaje zemljišta za nove naseobine, polazi Usiškin u Evropu, da probudi savjest žid. masa, kako da se nasmognu sredstva za nove kupnje. Kod oprosne večeri, koja je u čast Usiškinu priredjena, govorio je i Bialik. Opominjao je, da se velika misao o radu za Narodni Fond ne upotrijebi u partajske svrhe u cionizmu, jer se stvar naroda dovadja u opasnost, ako se partajski interesi ističu. Kod Usiškinovog putovanja postoji opasnost, da bi se njime neke nutarnje cionističke grupe mogle poslužiti u partajske svrhe.

Uvjereni smo, da Usiškin svoj rad suviše cijeni, a da bi se na ovakav način dao sniziti. U svom odgovoru rekao je, da znade lučiti obje uloge i da se ne će upuštati u partajske borbe. Bialikove riječi su izražaj naše narodne savjesti. Danas je on ponajveći autoritet našeg narodnog duha. Nadamo se, da će poruk, što je Usiškin sa sobom nosi, doprinijeti, da cionistički pokret opet ojača. U stvarima narodnog rada ne ćemo dozvoliti konkurencije. Svi radimo za isti cilj. Usiškinov rad za Narodni Fond neka bude uspješan!

Naš centralni organ. Centralno cionističko glasilo »Haolam« piše:

»U bivstovanju našeg centralnog glasila »Haolema« započela je nova epoha. U prošlim je

godinama zbog raznih prilika bilo prostorno rastavljeno od sjedišta cionističkog vodstva. Akoprem smo nastojali, da uzdržimo kontakt, ne možemo poreći, da je udaljenosti radi, list postao u neku ruku samostalan. Nije uvijek prikazivao vjernu sliku cionističke politike i pokreta, kojima su se niti stjecale u birou cionist. egzekutive. Došlo je do toga, da »Haolam« nije mogao sasvim da izvrši svoju zadaću, za koju se u cionističkim masama osjećalo, da je potrebno, naime da vodi i upravlja cionističkim pokretom. Danas se »Haolam« povratio u sjedište egzekutive, žalimo, da ga nijesmo mogli prenijeti u Erec Izrael, no danas potrebuje još pokret u galutu svoj centralni organ. Nadajmo se, da će »Haolam« u sve većoj mjeri izvršavati funkciju centralnog glasila.

U tu svrhu potrebujemo i djelatnu pomoć cionističkog svijeta. Nije nikakova tajna, da je prenosom našeg lista u London skopčano znatno uvećanje troškova. Naravno je, da ne ćemo list izgraditi samo politički, već ćemo ga i publicistički i literarno držati na visini. Moramo da apelujemo na sve naše prijatelje prešnom molbom, da šire naše glasilo. Moramo poraditi, da se broj pretplatnika znatno uveća. Svaki čitač neka si preduzme, da nam pribavi 2 nova stalna pretplatnika, što nije teško. Nije to samo zbog toga, što list bez velikog broja pretplatnika ne može da postoji, već zbog toga, što nema bolje metode, da pojedini Židov održi trajnu vezu s cionizmom i narodnom renesansom od trajnog čitanja našeg centralnog hebrejskog glasila.

Svaki cionista neka misli na to, da je centralno glasilo životni nerv svakog pokreta.

Pripreve za 25. godišnju konferenciju engleske cionističke federacije. Executiv-Council engleske cionističke federacije sastao se je nekoliko puta, da vijeća o pripremama za 25. godišnju konferenciju, koja će se održati 1. i 2. maja. Na prijedlog dra Brodetzkya zaključio je Council, da predloži konferenciji nekoliko rezolucija, u kojim će se tražiti radikalna promjena provedbe cionističkog rada u Engleskoj. Osim toga će se predložiti, da se upravu rastavi na egzekutivu i council. Egzekutiva bi se imala sastojati od predsjednika, 4 potpredsjednika (2 iz Londona, 2 iz provincije), blagajnika, sekretara i 8 odbornika. Council će sačinjavati samo direktni izaslanici korporacija. Svaki će član egzekutive odgovarati za svoj specijalni resor. Zamjenici će se ukinuti, no provincijalni će savezi imati pravo, da za izaslanike u council delegiraju osobe, koje borave u Londonu.

Mr. Philipp Guedalla bit će izabran predsjednikom federacije.

Egzekutiva cionist. sveučilišnog saveza podstrijela je councilu niz prijedloga, koji idu za saradnjom obih korporacija, Council engleske cionističke federacije primio je ove prijedloge uz neke promjene.

Iz Palestine

Ukrajinska siročad radi u Palestini. Povoljne rezultate javljaju iz nove gospodarske škole ukrajinske siročadi u dolini Jezrel na podnožju historičkog brda Moro. Lokalni odbor za siročad, koji zastupa južno-afričko Židovstvo, dobio je od K. K. L. 900 dunama u Merhaviji i Təl Adasu, da na njem osnuje gospod. škole. Čim je prispjela prva grupa od 125 siročadi, započelo se radom.

Kako su djeca kasno prispjela, a i kasnih kiša nije bilo, to se moglo samo 100 dunama izorati i zasijati. Ostalo zemljište kultivirati će se tek iduće godine. Osim farmarstva uče djeca i gradnju i popravak gospodarski hzgrada. Pokuštvo si sami prave. Škola je uredjena za 125 pogromskih siročadi u dobi od 10—16 godina, a tečaj traje 3 godine. Djeca starija od 12 godina moraju 4 sata na dan da rade i 4 sata da uče.

116.000 funti za Ruthenbergovo poduzeće. Kako I. T. A. javlja, zaključili su Joint Distribution Committee i Palestine Development Council (Brandisova grupa), da s 116.000 funti pristupe Ruthenbergovom poduzeću za elektrifikaciju Palestine. Ova svota stoji u gotovom na raspolaganju.

Palestinsko Židovstvo svrstano po zanimanjima. Palestinsko žid. pučanstvo broji 100.000 duša, a po svom zanimaju dijeli se na slijedeće kategorije: 20 posto u gospodarskim kolonijama, 15 posto u trgovini i prometu, 12 posto slobodna zvanja i činovnici, 10 posto u industriji, 10 posto u maloj industriji, 3 posto neizučeni radnici u gradnjama i sličnim poduzećima, 30 posto bez određenog zanimanja.

Dobivanje kalija u Palestini. Vlada je na obalama Mrtvog mora, nedaleko Jeriha, osnovala pokusnu stanicu za dobivanje kalija. Prave se već jame od ilovače, u koju će se upuštati solna voda. Očekuju se povoljni rezultati.

Ostaci zemlje kod Tel Adasa su podijeljeni. Granice između raznih grupa kolonista na zemljištu Narodnog Fonda između Tel Adasa i Rubel-Nasre sporazumom su kolonista definitivno utvrđene. Na tom se tlu nalaze četiri kolonije: Mošav Tel Adas, transilvanska kolonija, grupa Markenhof i grupa Cerifin. Nakon sporazuma ne će više ništa priječiti normalan rad kolonija.

Na svojoj zadnjoj sjednici zaključio je direktor K. K. L. da još preostalih 2500 dunama Tel Adaškog zemljišta rezervira za koloniste Mošava Tel Adas.

Palestinska vlada odbila je molbu agudista, da im se dozvoli zasebna useljenička listina. Kako P. T. A. javlja, dobila je palest. vlada molbu varšavske agude, da joj se dozvoli zasebna imigraciona lista motivacijom, da joj je saradnja moguća samo s cionističkom organizacijom, jer je samo ova priznata kao Jewish Agency.

Podijeljeno je daljnjih 850 novih dozvola za useljenje u Palestinu. Cionistički imigracioni departman rasposlao je ovih dana kraj 700, što ih je već prije podijelio, još daljnjih 850 novih dozvola za useljenje u Palestinu. Ovih 850 certifikata raspodijeljeno je na 23 država. U Palestini nema momentano useljenika, koji bi čekali na uposlenje, jer su već svi uposleni kod duhanskih radova. Od putnika, koji su pohodili Palestinu, mnogi su zatražili dozvolu za trajni boravak.

Vlada namjerava ukinuti uvoznu carinu na strojeve i izvoznu carinu na palestinske produkte. Već smo prije javili o zakonskom projektu, da se ukinu uvozne carine za strojeve potrebne u Palestini. Kako P. T. A. javlja, pozvao je High Comisioner dne 7. maja direktora Ruthenbergovog električnog društva, g. Nasatisina, do sebe, te mu je saopćio, da je vlada izradila naredbu, prema kojoj će u Palestinu uveženi strojevi biti prosti od carine. Naredba sadržaje još i stavku, da je i izvoz palestinskih produkata slobodan od carine. Očekuje se, da će Colonial Office primiti ovaj prijedlog.

(Gospodarski strojevi bili su već i dosada slobodni od carine. Projekt dakle predviđa proširenje na sve u Palestinu uvežene strojeve. Ostala se roba carini s 12 posto. Izvozna carina za palestinske produkte iznašala je 1 posto. Od ove carine bila su oslobođena samo palest. vina.)

Useljivanje u aprilu. U aprilu uselilo se u Palestinu 938 osoba, spram 566 u martu.

Sajam u Tel Avivu. Za Pesaho održan je u Tel Avivu uz vanredan uspjeh prvi sajam s izložbom, što je priredjen u Palestini. Izložilo je 158 tvorničara, trgovina, banaka, pojedinaca, 9 zadruga, 9 institucija, među njima i Keren Kajemet. Bilo je 4 općenitih a 16 specijalnih paviljona. Broj posjetioaca dosegao je nekoliko desetaka tisuća, a obuhvatao je sve slojeve, Židove i nežidove. Obzirom na važnost ove izložbe za trgovački i industrijalni razvitak Palestine, namjeravaju njeni organizatori, da je svake godine prirede.

Palestinski promet brodovima. U god 1923. pristali su u Palestini: britskih parobroda 183 s 388.879 tona, drugih parobroda 411 s 824.361 tonom, ukupno 594 parobroda s 1.213.247 tona; britskih jedrenjaka 29 s 551 tonom, drugih 1797 s 29.577 tona, ukupno 1822 jedrenjaka s 30.121 tonom.

Ukupni broj brodova iznašao je dakle 2416, od tih engleskih 812, belgijskih 8, holandskih 28, egipatskih 128, francuskih 81, njemačkih 75, grčkih 10, talijanskih 179, norveških 1, palestinskih 213, rumunjskih 32, ruskih 3, španjolskih 1, švedskih 6, sirska 1428, turskih 2, američkih 5.

(Svrstanje parobroda i jedrenjaka u jednu rubriku onemogućuje pregled učestvovanje stranih zemalja u palestinskom brodomskom prometu.)

Palestinsko tržište naranča. O razvitku palestinske produkcije naranča kaže izvještaj palestinske cionist. egzekutive:

»Izvoz naranča iz Jafe započeo je već pred 50 godina. Glavni kupac bila je Engleska, zatim Carigrad, Egipat, Rumunjska, Austrija, Njemačka i t. d. 1913.-14. dosegao je izvoz iz Jafe 1 i pol milijona sanduka. Za rata nasade su vrlo štetovale od skakavaca, pomanjkanja kapitala i vandalizma Turaka, tako da je u god. 1918.-19. izvoz spao na 380.000 sanduka. Povoljna cijena omogućila je sadiocima nužne investicije, tako da je 1922.-23. izvoz dosegao 1.400.000 sanduka, a ovogodišnja sezona premašit će i ovaj broj.

Prema izjavama stručnjaka, jafajske su naranče najljepše i najbolje na svijetu. Tržište im je iz dana u dan uvećaje, napose u Engleskoj. Svaki dunam zasadjem narančama, donasa 80—120 sanduka. Troškovi po dunamu iznašaju 7—12 funti; već prema kvaliteti roda i veličini nasada. Poprečna cijena po sanduku bila je 1923.-24. 6—7 šilinga. Od nasada naranča u Palestini jedna trećina pripada Židovima, a dvije trećine Arapima. Godišnja produkcija sadilaca ujedinjenih u »Pardesu« iznaša 400.000 sanduka.

Uredjaji za svrstanje duhana. Gosp. Barsel, koji je prošle godine kupio cijelu duhansku žetvu u Judeji i Samariji, namjerava da uz pomoć duhanskog stručnjaka Schwarza u centralnim kolonijama Palestine osnuje uredjaje za sortiranje duhana.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni se Odbor u svojoj sjednici od 21. ov. mj. bavio rješavanjem tekućih agenada i pitanjem halučke akcije kao i stanjem šekelske akcije. Naročito se konstatovalo da mnoge mjesne organizacije nisu posvetile dosta pažnje ubiranju Saveznog prinosa, pa da se na taj način onemogućuje osiguranje budžeta i normalno funkcioniranje Saveza. Konačno se raspravljalo o Saveznom Vijeću, pa je zaključeno održati narednog tjedna permanentne sjednice, da se uz mogućnost pretresati sva pitanja Saveznog Vijeća i pravodobno objelodaniti izvještaje Saveznog odbora.

UPOZORENJE MJESNIM ORGANIZACIJAMA.

Mjesne se organizacije ponovno upozoravaju, da se izbori za Savezno Vijeće imaju provesti dne 31. maja prema uputama, koje su bile objelodanjene u »Židovu« i da se iza obavljenoga izbora imade smjesta Savezu priposlati zapisnik o provedenom izbornom činu. Naglašujemo, da ona mjesta, koja nisu udovoljila svojoj dužnosti prema S. C. J. ubiranjem Saveznog prinosa nemaju pravo izbora za Savezno Vijeće.

Adolf Weitzner. U Sarajevu preminuo je odlični sumišljenik g. Adolf Weitzner u dobi od 30 godina. Pokojnik, koji je bio od prvoga dana privrženik cionističkog pokreta te je aktivno učestvovao u javnome židovskome životu, bio je nadasve simpatičan, čestit i skroman čovjek, kojega je svaki bez razlike na stranke poštivao. Sprovod bila je velika manifestacija ljubavi i priznanja za njegov rad. Brojni prijatelji i znanci ispratiše ga do groba, gdje se s pokojnikom oprostiše g. nadrabim Dr. Wessel, u ime pjevačkog društva »Lira« g. Mair Musafija i u ime prijatelja g. imž. Oskar Grof. Počasna četa odala je nakon svršenih obreda počasni salut. Zihrona letova!

Protuzidovske demonstracije u Zagrebu. U nedjelju, dne 18. o. mj. održala se skupština jugoslav. potpor. društva na sveučilištu, u kojem se uslijed raznog političkog naziranja članova razvijaju razne trzavice. Tako je to bilo i u nedjelju. I kad je jedna grupa vidjela, da je u manjini, bacila je u zbor jednu krilaticu, za koju je znala, da će upaliti i skrenuti raspravu u drugi smjer. I doista, trebalo je samo vikati: »Dolje Židovi«, »dok se mi tu svadjamo i natežemo, Židovi spremaju veliku akciju

za svoje potporno društvo i prave nam konkurenciju«. Odmah zaori gromki »dolje Židovi« i već se zaboravljaju sve opreke i sve složno demonstrira protiv Židova. Na Zrinjevcu održan je jedan govor, a onda je policija raspršila demonstrante. Do sukoba nije došlo.

U nedjelju na večer pokušala je mala grupa, da pred kafanom »Zagreb«, gdje su okupljeni članovi »Makabija«, izaziva, ali i tom prilikom nije došlo do sukoba.

Ali nam je dužnost, da tom zgodom zabilježimo drugi jedan fakat. Za vrijeme demonstracije bio je i g. Lavoslav Kohn, član općinskog vijeća u bogoštovnjoj općini, na Zrinjevcu, te je po svjedočanstvu očevidaca rekao demonstrantima: »Gospodo i ja sam Židov, ali Vam dam čist za prav, treba njima pokazati...!« Kad ne bismo od prije poznavali g. Kohna, mi bi se za židovstvo zastidjeli. Predstojništvo i općinsko vijeće zagrebačke židovske općine imat će odlučiti, hoće li da trpi ovo »odličnoga« člana i kandidata Udruženja »Narodni Rad« u svojoj sredini i hoće li da sjeda s njime k istome stolu da raspravlja.

VII. redovita glavna skupština Ž. G. i Š društva »Makabi« u Zagrebu. U medjelju, dne 18. ov. mj. održala se u vijećnici izraelske bogoštovne općine VII. glavna skupština Makabija.

Predsjednik g. Šime Spitzer u svom pozdravnom govoru veseljem ističe, da je i ove godine društveni rad bio u znaku napretka, te da je Makabi u najširim krugovima židovskog općinstva stekao svestrane simpatije. Kako je vodstvu uspjelo, da razgrani i ojača rad u svakom smjeru, ostala je glavna zadaća — izgradnja prijeko potrebne društvene gombaone — i ove godine neriješenom, pa će nova uprava i cjelokupno članstvo i dalje morati odlučno zahtijevati od židovske javnosti i mjezinih predstavnika, da se zadato obećanje prema tom majjačem i najpopularnijem zagrebačkom židovskom društvu što prije iskupi.

Iza toga čita g. Samuel Deutsch izvještaj tajnika, koji crta opširno organizatorni, eksterni i interni rad društvene uprave oko konsolidovanja i rapredjenja razgranjenog društvenog djelovanja. Mnogo pažnje i kritike posvećuje historijatu nastojanja oko izgradnje doma, koja se stvar, unatoč danih obećanja sa strane predstavnika današnje općine i silnih urgencija uprave, još uvijek nije pomakla s mjesta.

Vodja gimnastičke sekcije g. H. Graf referiše o redovitom radu i brojnim priredbama, koje su uvijek bile na visini jednog ustaljenog i dobro organizovanog društva. Ističe, da bi napredak i u brojčanom pogledu bio bolji, da nije rad skučen uskim granicama malene i nehigijenske gombaone.

Pročelnik nogometne sekcije g. Mošo Albahary izvješćuje o lijepom napretku nog. sekcije, koja sigurno vodi u II. a razred, te ima mnogo izgleda za prelaz u I. b razred još u ovoj godini. Sekcija je osim prvenstvenih i prijateljskih utakmica u Zagrebu odigrala mnogo utakmica u provincijalnim gradovima i 2 internacionalne utakmice u Gracu i na Rijeci, te je svojom lijepom i fair igrom, kao i disciplinom svagdje ostavila najbolji dojam.

Referent lakoatletske sekcije g. A. Kohn izvješćuje o radu u lakoatletskoj sekciji, koja broji oko 80 članova, te prema svojoj snazi i vrsnoći, naročito u pogledu juniora, stoji na drugom mjestu u Zagrebu. Sekcija je postigla najljepše rezultate na sletu jevr. oml. u Beogradu, na četveromatchu Penkala—Okić—Gradjanski—Makabi izvoštala je pobjedu i počasni dar g. Lederera.

Izvještaj pročelnika teškoatletske g. Dragutina Rothschilda crta rad ove najmlađe sekcije, koja je već kod svog prvog nastupa na »Olimpijskom danu« časno zastupala društvene boje i izvojevala 2 pobjede. Imade mnogo nade, da će ova sekcija pod stručnim vodstvom gg. Sekača i Bergera u slučaju dovoljnog razumjevanja za ovaj lijepi šport pokročiti stopama bečke i gradačke Hakoah, koja društva u ovoj grani športa imaju vodeću ulogu.

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerit ćete se o kakooći i

jeftine cijene!

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2

Pročelnik mačevalačke sekcije g. Samuel Bauer izvješćuje o radu ove sekcije, koja si je stavila u zadatak kultivisanje i propagovanje ovog krasnog i elegantnog sporta među mladjom i starijom židovskom generacijom.

G. Dr. Žiga Neumann referira o reorganizaciji tenis sekcije, koja već sada broji preko 40 članova, te igra naizmjernim igralištima H. Š. K. Konkordije.

Blagajnik g. Dragutin Steinhardt izvješćuje, kako je minula godina bila obilježena velikim izdacima. Najammina za gombaonu povišena je, a istotako i plaća društvenom učitelju gombanja i inkasatoru. Sklopljen je ugovor sa H. Š. K. Konkordijom glede igrališta za nogomet-laku atletiku i tenis — uz višu stavku nego prije. Članarina je ipak ostala ista. Samo izvanrednim prihodima pokrio se rashod. Pri tom investirano je za popravke i nove nabave inventara oko 30.000 Din. Na članarini ušlo je oko 50.000 Din., dok je prihod zabave uslijed velikih troškova bio malen. Od utakmica, akademija, darova i drugih izvanrednih prihoda unišlo je u svemu 82.000 Din., dakle je cjelokupni prihodi iznosio 132.000 Din. Nasuprot tome su sveukupni izdaci Din. 130.000 (gombaona, igralište za nog., laku atletiku i tenis, te plaće učitelja, inkasatoru, rasvjeta, gorivo i drugi redoviti izdaci).

Sveukupni inventar gombalačke, nogom., lakoatl. i teškoatl. i glazbene sekcije uz kabline na Savi vrijedi Din. 80.000. Potrebno osiguravanje članova za slučaj nezgode provest će se odobrenjem glavne skupštine. Budući da se redoviti izdaci ne mogu pokriti od minimalne članarine (10 Din. mjesečno) u toku je akcija za prikupljavanje članova podupirača sa većim mjesečnim prihodima.

Društveni oružar g. Sajher referira o stanju društvenog inventara, koji je ove godine povećan za cca 30.000 Din. (u glavnom teškoatl., nog. i gimn. rekvizita).

Pročelnik časnog suda g. dr. Lujo Weissmann daje kratki izvještaj o djelovanju časnog suda. Ističe radošću, da je ove godine međusobni odnos članova bio besprikoran i nadasve srdačan, tako te uopće nije bilo povoda za ozbiljnu intervenciju časnoga suda.

Potpredsjednik izrael. bogoštov. općine u Zagrebu g. Lav Stern pozdravlja u ime predsjednika općine g. dra Hugona Kona i u ime cijelog predstojništva najsrdačnije glavnu skupštinu te želi društvu i za narednu godinu najbolje uspjeha. Replira na oštru kritiku predsjednika i tajnika u pogledu izgradnje gombaone po današnjem predstojništvu te konstatira teške prilike, koje ne dozvoljavaju u tom pogledu realizaciju ovog zadatka u onom tempu, kako to članstvo Makabija, a i sama općina želi.

Nakon apsolutorija izabire se per acclamatio-nem slijedeći odbor:

Predsjednik: dr. Hinko Hirschl; potpredsjednik: Dr. Otto Braun; tajnik I.: Slavko Jelinek; tajnik II.: Samuel Deutsch; blagajnici: Dragutin Steinhardt, Josip Pribram i Rikard Hirschler; oružar: Mirko Blüh; odbornici: Ferdo Schwarz, Makso Schlesinger, dr. Rudolf Pollak i Šandor Deutsch; revizori: David Herzog, Artur Fürst i Eugen Nemšić. Časni sud: dr. Lujo Weissmann, dr. F. A. Bruck, Slavko Deucht, Silvio Salom i Dr. Marko Bauer. Vodja gimn. sekcije Hinko Graf, proč. nog. sekcije: Mošo Albahary, proč. lakoatl. sekcije: Ignjat Neusser, teškoatl. sekcije Dragutin Rothschild, tenis sekcije: dr. Žiga Neumann, proč. mač. sekcije: Samuel Bauer, pjev. sekcije Robert Veith.

Iza lijepog oproštajnog govora g. Š. Spitzera preuzima novoizabrani predsjednik g. Dr. Hinko Hirschl predsjedničko mjesto te u kratkim crtama iznosi smjernice za narednu godinu.

G. Dr. Lav Štik, I. potpredsjednik izrael. bogoštov. općine, radošću konstatira lijep i zamjeran rad Makabija u svakom smjeru, te se pouzdano nada, da će židovska javnost znati i htjeti da ispuni svoju dužnost u pogledu što brze izgradnje društvenoga doma, koji treba da gradi cjelokupna židovska javnost. Izjavljuje, da će općina rado dati za isti gradilište i saradnju svojih predstavnika.

Iza preduzetih promjena pojedinih ustanova društvenih pravila g. dr. Braun obrazlaže svoj predlog o pristupu Makabija S. Ž. O. U.-a Jugoslavije, koji se prema nižoj stilizaciji jednoglasno usvaja: Žid. gomb. i šport. društvo »Makabi« u Zagrebu pristupa Savezu Židovskih Oml. Udruženja Jugoslavije sa svojim omladinskim kategorijama, kojih članovi po Saveznim statutima mogu biti članovi S. Ž. O. U.-a i provadja putem svoga odbora ili jednog specijalnog odbora u prenesenom djelokrugu u život zadatke, koji Oml. Savez svojim omladinskim udruženjima stavlja u dužnost. Takav rad ni u kojem smjeru ne može i ne smije da bude protivan temeljnim svrhama i principima »Makabija«, pa će o provodjenju pojedinih zadataka i akcija odnosno o načinu istih odlučivati kao vrhovni forum društvena uprava.

Isto se tako usvaja predlog glede bolničkog potpornog fonda, koji imade da nadopunjuje društveno osiguranje članova za slučaj nezgode, te se ustanovljuje prinos od 5 Din. mjesečno.

Lag baomer priredba zagr. žid. omladine. Židovska omladina priređuje u subotu, 24. o. mj. u Jeronimskoj dvorani javnu produkciju. Na programu su predavanje o Lag-baomeru, glazbene točke (gusle uz pratnju glasovira, glasovir solo, guslački kvartet), što ih izvode članovi »Judeje«

i »Literarnih sastanaka« te igrokaz »Ahasver« od H. Heijermausa, u kojem sudjeluju stariji članovi naših omladinskih društava.

Ovim nastupom prvi ćemo puta moći da vidimo rezultat rada mlade diletantске sekcije, koja je počela da radi pred jedva dva mjeseca. Ulaznice se dobivaju na dan priredbe u židovskoj školi, Palmotičeva 16, prizemno, lijevo, od 11—13 sati.

Početak točno u 8½ sati navečer.

Lili Oblat
Aleksander Marton
zaručeni

Sombor

Vinkovci

Umjesto svake ine obavijesti

VREĆE

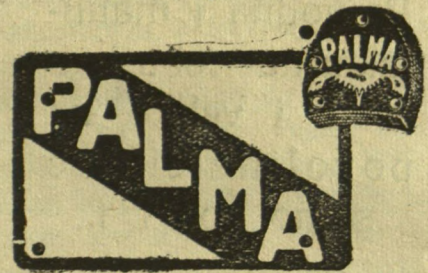
iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Orlovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjela

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

Jevrejska Vjeroispovjedna Općina u Tuzli

Natječaj

Kod ove Općine imade se popuniti mjesto

KANTORA

(aškenaskog obreda) koji mora da je ujedno i koljič, te po mogućnosti i mohel.

Natjecatelji neka izvole podnijeti svoje ponude sa prepisima svjedodžaba, te označenjem starosti i stanja obitelji potpisanom predsjedniku do 15. jula o. g.

Plaća po pogodbi. Putni trošak nadoknadjuje se samo pozvanima. Prednost imaju državljani Kraljevine S. H. S.

Tuzla, 12. maja 1924.

Predsjednik:
Aron Fiuzi

Najviše uspjeha u Vašem poduzeću možete postići ako oglašujete u našem listu!

Tko oglašuje -- taj napreduje!!

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavni: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvadjaju po nadzorom bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

PAMUK

sve vrsti i

u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovičeva ulica broj 15

Brzjavni: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

Leipziger Stahlfederfabrik
HERM. MÜLLER A. G.
LEIPZIG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon 17-95.

„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon broj 17-95.

„SIDRO“
d. d. za trgovinu željezom
ZAGREB

Vlaška ulica broj 40.
Telefon br. 69 i 21-30.

Šipkasto željezo — Obručno željezo
— Betonsko željezo — Nosioči —
U-nosioči — Crni lim u svim deblji-
nama — Pocičani lim — Bijeli lim
— Cinkovni lim — Plinske cijevi
pocičane i crne.

INSTALACIONI ZAVOD
MILAN FREIBERGER
BAKAČEVA ZAGREB TELEFON
ULICA BR. 5 ZAGREB BROJ 6-14

UVEDJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRA-
LA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMO-
TORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFO-
NA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE
— — — — — STRUKE. — — — — —

Prava
„ERENYI“-DIANA
francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kože, usta, zuba, protv reumatizmu

Cijena male boce Din. 9
srednje „ „ 24
„ „ „ 48

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odio)
Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znaan popust. - Čuvajte se bezvrijednih patvorica.

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema,
datulja, sultanina, malaga, i d.
uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

Gumene pete i
Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

Pomodna i manu-
fakturna roba na
malo i veliko uz
povoljne cijene
samo kod t. t.

MAKSO BOROVIC
ZAGREB

Strossmajerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzojav: Mabor

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku „MACHER“

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebština. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.

Jevrejska bogoštovna općina u Rumi.

Broj 34/1924.

Natječaj

Potpisana jevr. bogoštovna općina
raspisuje natječaj za mjesto kantora
ujedno vjeroučitelja za srednju i pučku
školu sa nastupom od 1. septembra ove
godine.

Natjecatelji neka izvole podnijeti
svoje ponude sa prepisima svjedodža-
ba, te označenjem starosti i stanja obi-
telji, potpisanom predstojništvu do 15.
juna o. g.

Stan u naravi. Plaća po pogodbi.
Putni trošak nadoknadjuje se samo po-
zvanima.

Ruma, dne 4. maja 1924.

Predsjednik:
Dr. Šandor Fischer.

Prispjela proljetna roba!

Razgledajte si izloge!

Salamander Ilica br. 36